

Barbara Moczulska, Piotr Stokłosa

Temat 8. Proszę omówić, na podstawie publicznie dostępnych wyroków sądów (w tym wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach II AKa 483/19) oraz innych opracowań, jak działa artykuł 118 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Czy i w jakich sytuacjach programista może być ukarany na podstawie tego przepisu?

Art. 118. Prawo autorskie i prawa pokrewne:

„1. Kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przedmiot będący nośnikiem utworu, artystycznego wykonania, fonogramu, wideogramu rozpowszechnianego lub zwielokrotnionego bez uprawnienia albo wbrew jego warunkom nabywa lub pomaga w jego zbyciu albo przedmiot ten przyjmuje lub pomaga w jego ukryciu, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli sprawca uczynił sobie z popełniania przestępstwa określonego w ust. 1 stałe źródło dochodu albo działalność przestępną, określoną w ust. 1, organizuje lub nią kieruje, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 5.

3. Jeżeli na podstawie towarzyszących okoliczności sprawca przestępstwa określonego w ust. 1 lub 2 powinien i może przypuszczać, że przedmiot został uzyskany za pomocą czynu zabronionego, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.”

Art. 118. opisuje sytuację gdy dana osoba nabywa lub pomaga w nabyciu nośnika utworu w celu zdobywania korzyści majątkowej, łamiąc przy tym uprawnienia nadane przez właściciela. Jeżeli oskarżony był świadomy karalności swoich czynów, czyli przestępstwo które dokonał jest kwalifikowane, może otrzymać bardziej rygorystyczną karę. Wyszczególnione są okoliczności, w których sprawca ma z tego stałe źródło dochodu, podlega pod ust 2. W sytuacji gdy przypuszcza on, iż utwór z którego czerpie korzyści został nielegalnie zdobyty, podlega pod ust. 3 czyli może otrzymać łagodniejszą karę.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach II AKa 483/19 dotyczy sprawy, gdzie oskarżony został pozwany między innymi o czerpanie korzyści majątkowej o znacznej wartości z programów komputerowych, do których nie miał praw własności ani zgody osoby uprawnionej. Ponadto, do tego celu zwielokrotnił oraz utrwalił na nośnikach nabyte utwory. Był w posiadaniu oraz używał programów służących do łamania oryginalnych zabezpieczeń producentów. Oskarżony był winny „utrwalania i zwielokrotniania programów w celu ich rozpowszechniania”. Dodatkowo wskazano, że oskarżony nabył bądź dostał nośniki utworów. W takiej sytuacji paser nie otrzymał utworów na wyłączną własność lecz z ograniczeniem czy umową licencyjną. Wówczas, gdy oskarżony sprzedawał utwory czerpiąc korzyści majątkowe to podchodził pod art. 118. W przypadku tej rozprawy sąd nie był w stanie jednoznacznie na podstawie zebranych dowodów oraz wywiadów wykazać świadomości oskarżonego o nabywaniu programu ze źródła nielegalnego. Zatem może on ponosić odpowiedzialność karną za nieumyślne paserstwo i podlegać łagodniejszej karze. Ostatecznie rozprawa została przekazana do ponownego rozpoznania.

Wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 19 maja 2017 r. VI Ka 962/16, jest przykładem jak działa ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych w odniesieniu do skopiowanych elementów wzornictwa. Oskarżony nabył od chińskiej firmy krzesła. Firma ta wyprodukowała je jako kopię prawnie chronionego wzoru. Różnica między utworami była na tyle niewielka, że zostało to uznane jako imitacja dzieła, co jest niezwykle istotne, ponieważ inspiracje lub opracowania już nie podlegają pod art. 118. Zostało ustalone, że firma będąca właścicielem utworu w postaci artystycznego wzornictwa nie udzieliła chińskiej firmie praw do powtarzania i wykorzystywania danego wzoru. Oskarżony rozpoczął sprzedaż skopiowanych produktów, czerpiąc przy tym oczywistą korzyść majątkową. Winny, jak wykazało postępowanie, był świadomy, że rozprowadza meble, których wzór jest imitacją oryginalnego dzieła. Zatem podlegał on karze jako świadomy nielegalności swojego czynu. Według art. 118. "Kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przedmiot będący nośnikiem utworu, artystycznego wykonania (...) nabywa (...) podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5."

Kolejnym przykładem działania art. 118. jest Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2005 r. III KK 21/05, który przedstawia sytuację, gdzie oskarżonemu postawiono zarzuty rozpowszechniania utworów fonetycznych bez odpowiednich uprawnień. Winny był w posiadaniu zwielokrotnionych płyt CD. Podczas dyskotek przy użyciu nagłaśniającego sprzętu odtwarzał utwory, co spowodowało duże szkody na rzecz producentów. Samo nabycie i wykorzystywanie nielegalnych płyt w celu uzyskania korzyści majątkowej podchodzi pod art. 118. z ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Dlatego oskarżony złamał owy przepis dwukrotnie, wpierw nabywając zwielokrotnione nośniki utworów, a następnie rozpowszechniając muzykę nie mając odpowiednich uprawnień ani licencji. W toku postępowania sądowego winny został oskarżony między innymi o popełnienie przestępstwa zapisanego w art. 118. Oskarżonemu została wyznaczona kara: nałożony kurator, obowiązek naprawienia szkody oraz inne zobowiązania. Winny wypełnił karę. Ostatecznie Sąd Rejonowy mimo uznania naruszenia omawianego artykułu warunkowo umorzył postępowanie karne na podstawie między innymi art. 66 KK.

Programista używając swoich umiejętności może być w stanie tworzyć oprogramowanie do niedozwolonego usuwania lub obchodzenia zabezpieczeń. Jest to oczywiście karalne i dokładnie opisane w art. 118¹, tak jak również samo przechowywanie nielegalnego oprogramowania. Szczególnie karalne jest czerpanie z tego korzyści majątkowych. Art. 118 również odnosi się do sytuacji wykorzystywania takiego oprogramowania, aby kopiować i sprzedawać nabyte w ten nielegalny sposób utwory.

Podczas wytwarzania oprogramowania należy również uważać na różnego rodzaju biblioteki, cudzy kod, grafikę i tym podobne. Często takie programy są dostarczane do klientów, co za tym idzie przynoszą zyski. Podczas pobierania cudzych utworów, aby użyć ich w programie, trzeba najpierw dokładnie przejrzeć, które z nich są udostępnione za darmo, w których musimy wspomnieć autora, a jeszcze które są na licencji użytku własnego.

Jest to szczególnie istotne, ponieważ początkujący programista może nie przywiązywać do tego istotnej wagi, albo nawet nie zdawać sobie sprawy, jakie szkody może wyrządzić używając takich utworów w swoich pracach i programach. Nawet nieświadome takie działania wiążą się z konsekwencjami, które podchodzą pod artykuł 118 z ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, za które grozi kara nawet do pięciu lat pozbawienia wolności. Z tych względów, jak i narażania na spore straty finansowe właścicieli takich utworów, zanim zacznie się korzystać z jakiegokolwiek cudzego utworu trzeba zapoznać się dokładnie z jego licencją i dokładnie zważyć, aby nie naruszyć jej praw.

Bibliografia:

<http://www.prawoautorskie.pl/art-118>

<https://sip.lex.pl/orzeczenia-i-pisma-urzedowe/orzeczenia-sadow/ii-aka-483-19-odpowiedzialnosc-karna-za-paserstwo-523071230>

<https://sip.lex.pl/orzeczenia-i-pisma-urzedowe/orzeczenia-sadow/iii-kk-21-05-wyrok-sadu-najwyzszego-520243317>

<https://sip.lex.pl/orzeczenia-i-pisma-urzedowe/orzeczenia-sadow/vi-ka-962-16-wyrok-sadu-okregowego-warszawa-praga-w-522394143>